

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
תמצית השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש – 5: יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.1 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני ט,א:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו
וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה – פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה,

(א) בפסוק (ט,א) פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים רמז כעין היקש ללמוד מעבודת כהן גדול ביום שמיני של ימי המילואים (ט,ח) אל עבודת כהן גדול ביום הכפורים.

(ב) דבר החוזר וקורה התחדשות ללימוד התורה בכל דור וע"י כל אחד מישראל, כפי' בית ישראל ויקרא שמיני שנת התש"כ, ד"ה משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו'. איתא לא היה צריך התורה להתחיל אלא מהחודש הזה כו', איתא הוה אמנא גם כן אמת. התחדשות ללימוד התורה, מזכיר התנא שמשא קבל תורה ונמסר לכל הדורות, ולכל אחד מישראל בכל הדורות יש חלק בתורה. והרמז בפ' קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל לרמז על זה וכו'.

ויקרא שמיני ט,ב:

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קח-לךָ עֵגֶל בֶּן-בָּקָר לְחֹטְאֵת וְאַיִל לְעֹלֹת תִּמְיָם

וְהַקָּרֵב לִפְנֵי ה':

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן – מונח רביע

קח-לךָ ... תלישא גדולה, בתפקיד עקירת עבירה – כפרה מהקב"ה על ערעור גדול שארע במעשה העגל. רש"י להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה. שפת"ח שמכפר על עצמו.

ויקרא שמיני ט,ח:

וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֹט אֶת-עֵגֶל הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו: עבודת כ"ג ביום שמיני של ימי המילואים.

בבלי יומא ג,ב עבודת כ"ג ביוה"כ נלמדת מעבודת יום שמיני של ימי המילואים רבינא אמר דנין עבודה בכ"ג מעבודה בכ"ג, לכן בשמיני למילואים היה רק אהרן משמש. אמנם הפסוק מדבר בשחיטת עגל החטאת ע"י כ"ג אבל משנה יומא מבטאה זאת לגבי שחיטת התמיד ושאר שחיתות יוה"כ.

וישחט – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, רומז לנאמר ב-בבלי יומא לא,ב משנה הביאו לו את התמיד קירצו ומירק אחר שחיטה על ידו קבל את הדם וגו' רש"י ומירק אחר. וגמר כהן אחר שחיטה לפי שאין קבלת הדם כשירה אלא בכ"ג וצריך למהר ולקבל.

מקדש דוד – קדשים סימן ז אות א ד' עבודות המתיר ... ואם שוחט מקבל הרי ודאי אינו מקבל כל דם הנפש דאי אפשר לו לקבל עד שיגמור שחיטתו וכדאמרין ב-יומא לא,ב הביאו לו התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו לפי שצריך לקבל הדם ומוכח דאי אפשר לשחוט ולקבל כאחת.

מיהו אפשר לומר דלעולם אפשר לשחוט ולקבל כאחת דיכול לשחוט בשמאלו ולקבל בימינו, מיהו התם ביוה"כ כיון דהשחיטה צריכה להיות בכ"ג וא"כ עבודה היא וצריכה ימין וכיון דקבלה ג"כ צריכה ימין לא יכול לשחוט ולקבל כאחת, אבל בשאר קדשים דשחיטה לאו עבודה היא וכשרה בור יכול לשחוט בשמאל ולקבל בימין.

ויקרא אח"מ טז,יא:

וַהֲקָרִיב אַהֲרֹן אֶת-פֶּר הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו וְכִפֶּר בְּעָרוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וַשְׁחֹט אֶת-פֶּר הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו:

וַשְׁחֹט – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, ראה ויקרא שמיני ט,ח וישחט – תביר

ויקרא שמיני ט,כב – כג:

(כג,ט) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת-יָדָיו (כתיב) וַיְהִי (קרי) אֶל-הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיִּרְדּוּ מֵעֵשֶׂת הַחֹטְאֵת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים:

(כג,ט) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַחֵל מוֹעֵד וַיִּצְאֻהוּ וַיְבָרְכוּ אֶת-הָעָם וַיִּרְא כְבוֹד-ה' אֶל-כָּל-הָעָם:

ע"פ רש"י ... הריני דן ירידה (וירד) וביאה (ויבא) טעונות ברכה (ט) – היות ובסיום שתי הפעולות יש ברכה, לכן נלמד היקש מאחת לשנייה לתכלית שתי הפעולות), מה ירידה מעין עבודה, אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת.

דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל ... מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל.

שפת"ח ותורה שלמה מביא גרסת תו"כ וגם ירושלמי תענית כי פסוק כג,ט מקרא מסורס וקדמה ירידה מן העבודה במזבח ואחריה ברכת כהנים לעם. לכן וישא – קדמא ירמז כי רישא הפסוק כתוב קודם לשעת קרותו אחרי וירד מועשית החטאת והעלה והשלקים: וישא

אהרן יהו (כתיב) יהיו (קרי) אל-העם ויברכם.

פסוק (כג,ט) ויבא משה ואהרן – קדמא מהפך פשטא, תבנית של כעין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו, ב-כג,ט מדובר על עבודת

כהנים, לכן גם ב-כג,ט מדובר בעבודת כהנים כפרש"י ללמד מ-כג,ט מה ירידה מעין עבודה, ל-כג,ט אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת.

שני הפסוקים האלו המזכירים ברכת אהרן, והרישא של כל אחד מהם בתבנית טעמים דומה מאד לשני הפסוקים האחרונים של ברכת כהנים במדבר נשא ו,כה - כו.

במדבר נשא ו: פ [כב] וירדף ה' אל-משה לאמר:

[כג] דבר אל-אהרן ואל-בניו לאמר קח תברכו את-בני ישראל אמור להם: ס

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מרצה, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור
לרבית, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטחא; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "אג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

כרן | יִבְרָכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: ס
כהן | יָאֵר ה' וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְךָ: ס
כזן | יֵשָׁא ה' וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ שְׁלוֹם: ס
כחן | וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵני אֲבָרְכֶם: ס

ע"פ מאור ושמש וזהו **וַיְבָרֵךְ מְעֻשֵׁת הַחֲטָאֵת** וגו' פירוש, שירד (אהרן) ממדריגתו שהיה לו **פְּעֻשֵׁת הַקֶּרְבָּנוֹת**.
תבנית דרגא תביר טפחא תומכת בירידת אהרן ממדריגתו הקודמת וגם תומכת בעליתו מחדש עם כלל ישראל כפי שכתב המאור ושמש כיון
שראה משה שירד ממדריגתו – נכנס עמו וְלָמְדוּ שִׁיכּוֹל לְקַשֵּׁר אֶת יִשְׂרָאֵל לְשֵׁרָה, וזהו ללמדו על מעשה 'הקטורת'.

וַיְבָרֵךְ - רביע **מְעֻשֵׁת הַחֲטָאֵת וְהַעֲלָה** – דרגא תביר טפחא **וְהַשְׁלֵמִים** -- סלוק, הרביע מרמז על אפשרות שעשה ארבעה דברים, ע"פ
ראב"ע תמיד של שחר שעדיין לא נשרף כי לא ירדה עדיין אש מהשמים, ע"פ מאור ושמש בשם רש"י שנכנס משה ללמד אהרן על מעשה
הקטורת, דרגא תביר טפחא מרמז על קבוצת פרטים מצטרפים כאן עבודות אהרן בחנוכת המזבח והמשכן, סלוק מרמז על הגבלה בעבודות
אהרן אפשר שלא שינה דבר ממה שנצטוה.

(ט,ג) **וַיֵּבֶא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד** - קדמא מהפך פשטא מונח זקף-קטן **וַיֵּבֶא וַיִּבְרָכּוּ אֶת-הָעָם** - מונח זקף-קטן במלה אחת
טפחא אתנח, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, להלן לשון ילקוט שמעוני ודומה לו בתורת כהנים
ילקוט שמעוני תורה פרשת שמיני רמז תקכ ... על אותה שעה הוא אומר וראינה בנות ציון בנים המצויינים, במלך שלמה
במלך שהשלוש שלו, בעטרה שעטרה לו אמו זה אהל מועד שמצוייר בתכלת וארגמן ובתולעת שני ושש, אמו אין אמו אלא ישראל
שנאמר ולאומי אלי האזינו, ביום חתונתו **ביום ששרתה שכניה בבית**, וביום שמחת לבו כיום שירדה אש חדשה מן השמים ולחכה על
המזבח את העולה ואת החלבים, וגו'

וַיֵּבֶא - מונח זקף-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל. **תורה שלמה (נז) תנ"י ברכה כז-ב**
טוב עין הוא יבורך (משלי כב,ט) אל תקרי יבורך אלא יברך, זה משה רבינו שענינו יפה בברכתו של ישראל וברכן ד' ברכות. הראשונה
וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם (שמות לט,ט) **השנית וַיֵּבֶא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּבְרָכּוּ אֶת-הָעָם** (ויקרא
שמיני ט,גכ), השלישית ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו' (דברים א,יא) ויברך אתכם, הרביעית וזאת הברכה (דברים זח"ב ל,א)
טט – **וַיֵּבֶא** - מונח זקף-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל, אפשר כי הלימוד הוא שלפני כל
ברכה של משה ואולי כאן גם של אהרן הם נכנסו לאהל מועד ושרתה עליהם קדושה מיוחדת ואז **וַיִּבְרָכּוּ** ויברכו.

תורה שלמה (נט) טובים השנים (קהלת ד,ט) זה משה ואהרן, מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו. אתה מוצא כשבא משה (טט) – **וַיֵּבֶא**
מֹשֶׁה קדמא, קדם (משה) וברך את ישראל לא שרתה שכניה על ישראל, וכשבא שניהם וברכו את ישראל, מיד שרתה שכניה על
ידיהם, הה"ד (ט,ט) **וַיֵּבֶא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּבְרָכּוּ אֶת-הָעָם**, בירכו את ישראל ואח"כ **וַיִּבְרָכּוּ אֶת-הָעָם** ויראו כבוד-ה' אל-כל-
הָעָם: שרתה שכניה על ידיהם.

וַיֵּבֶא - מונח זקף-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, היינו רק כאשר בירכו ביחד הביאו לשראת שכניה.
וַיִּבְרָכּוּ - טפחא, ללא מרכא לפניה, כעין רבוי לא מוגבל, **ספרא שמיני פרשה א** ... מה ברכה ברכן אמר להם תשרה השכינה במעשה
ידיכם רבי מאיר אומר כך ברכן ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים והם אמרו לו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו
כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו,

וַיֵּבֶא - מונח זקף-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל. ע"פ **רבינו בחיי** הלימוד יהיה
מהקטרת על מזבח הזהב בקדש ע"י משה ואהרן שאחרי הקטרתה נאמר **ויקרא שמיני ט,כג וַיֵּבֶא וַיִּבְרָכּוּ**, כי היתה שעת רצון. וע"פ
מאמר **זוהר - מדרש הנעלם פ' וירא דף ק ע"א** שעת הרצון מתרבה לכל עשיית ואמירת מעשה הקרבנות והתקרבות ומוציאה
המקטרגים מלקטרג על המזכיר הקרבנות והתקרבות ומעבירה אותם להמליץ טוב על האומר.

ויקרא שמיני י,ד:
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֵל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲדִיאֵל בֶּן-אֶהֲרֹן
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קְרָבּוּ שְׁאוֹ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמִּחֲנֶה:
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם - מונח רביע – לפחות ארבע אמירות: א' לקרוב ע"י הניתות, ב' גריה, ג' נשיאה בכותונתם, ד' אל מחוץ למחנה
קְרָבּוּ - תלישא-גדולה גרשיים בתבה אחת, וקוראים קודם גרשיים ואח"כ תלשא, ולפי שהטעמי המלים הבאות אח"כ **שְׁאוֹ אֶת-אֲחֵיכֶם**
הם מהפך פשטא, אפשר כי מרמז ליוצא להקל ולא להחמיר, לבצע עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות. לכן הותרה הכנסה
מיידית של כלי טמא או שעתידי להטמא לקדש (כלומר מעבר למחיצה שבד"כ אוסרת הכנסה כזאת) לשאת ממנו המתים. ע"פ **בעל**
הטורים שלא קרבו אליהם אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ. חנית ברזל אם אינה כבר טמאה עתידה
להיטמאות במגעיה במתים. ואם היא עשויה כחץ בעל שני חלקים, באחד מהם יש בית קבול ולכן במגע במת יטמא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מרדך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן ... 2: זקא-גדול ... 3: רביע ... 4: זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.2 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני ט,ב: וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קַח-לְךָ עֵגֶל בֶּן-בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנֶי ה':
ויקרא שמיני ט,ג – ד: [ג] וְאֵיל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבַר לְאָמֵר קְחוּ שְׂעִיר-עִזִּים לְחֻטָּאת וְעֵגֶל וּכְבֹשׂ בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה:
[ד] וְשׂוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לְזֶבֶח לְפָנֶי ה' וּמִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֱלֹהִים:

ויקרא שמיני ט,ז: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַרְבַּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וְעֲשֵׂה אֶת-חֻטָּאתְךָ וְאֶת-עֹלֹתְךָ וּכְפַר בַּעֲדָךָ וּבַעֲדַת הָעָם
וְעֲשֵׂה אֶת-קָרְבַּן הָעָם וּכְפַר בְּעַדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה':

וְעֲשֵׂה אֶת-חֻטָּאתְךָ – גרשיים פשטא, כעין יצא מכלל חטאת כהן משיח, כי מביא עגל בן-בקר בן שנתיים, לעומת הצווי הכללי על חטאת
כהן משיח להביא פר בן-בקר, שהוא בן שלוש שנים ולא להביא איל לעולה, כנאמר ב-(**וי' 3,7**) **אִם הִפְתָּן הַמִּשְׁיָח יַחְטָא לְאַשְׁמַת הָעָם**
וְהִקְרִיב עַל חֻטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן-בָּקָר תְּמִימִם לְה' לְחֻטָּאת:

ראב"ע (1) **וּכְפַר בַּעֲדָךָ וּבַעֲדַת הָעָם** - שהיא מצוה שתכפר על נפשך ועל כל הקהל; ובכפר חטאת תכפר בערך, ואחר כך תעשה קרבן
העם ותכפר בעדם; כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל אשר חטא.

ר' יוסף בכור שור (2) **וכפר בעורך**, ואחר כך **ובער העם** - שיבא זכאי ויכפר על החייב.
וְעֲשֵׂה אֶת-קָרְבַּן הָעָם – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, כסוף פ' **ראב"ע** כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד
היותו טהור מכל אשר חטא. **ר' יוסף בכור שור** - שיבא זכאי ויכפר על החייב.

הסבר זה משתלב בתבנית הטעמים הרחבה יותר כדלהלן
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה – קדמא ואולא ... **וְעֲשֵׂה אֶת-קָרְבַּן הָעָם** – גרשיים מהפך פשטא, תבנית של כעין קל וחומר, שבה הלמד אינו עולה
בחומרות על המלמד. אפשר שרוצה לומר שהעם ככלל יש בו רבים וצדקותם בד"כ לא מגיעה לצדקות אהרן הכהן, לכן לכאורה הכפרה
עליהם הייתה צריכה להיות יותר מכפרת אהרן הכהן על עצמו, ובא הכתוב ללמד שאהרן מכפר על עצמו בעגל בן שנתיים לחטאת ואיל
(שהוא כבש בן שנתיים) לעולה, ועל העם בשעיר בן שנה לחטאת וכבש בן שנה לעולה.

ויקרא שמיני ט,ח: וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת-עֵגֶל חֻטָּאת אֲשֶׁר-לָו: עבודת כ"ג ביום שמיני של ימי המילואים.
אֲשֶׁר-לָו: – סלוק, מגביל, היינו כפי **ראב"ע** (ח) **אֲשֶׁר-לָו** - משלו היה; וכן פר יום הכפורים (ראה וי' טז,ו).

ויקרא שמיני י,א: וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֵישׁ מִחֻטָּאתוֹ וַיִּתְּנוּ בְּהֵן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קֶטֶרֶת
וַיִּקְרִיבוּ לְפָנֶי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲהֶם:

וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, בעלי בחינה נעלה, וגם תפקיד מחיצה, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור
מחיצה, **הח"ח על תו"כ** ? ... אף שמחשבתם היה לטובה, הדבור לא היה יפה ולכן השיב הקב"ה נראה מי קובר מי.
ובפסוק ג ... **הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדש** ... עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש וגו'

וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, בתפקיד מחיצה ועקירת איסור, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצת
קודש

אֵישׁ מִחֻטָּאתוֹ – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע. מצאנו ב-**תורה שלמה [ד]** בר קפרא בשם ר' ירמיה בן אלעזר אמר בשביל
ארבעה דברים מתו בני אהרן, על הקריבה, ועל ההקרבה, על אש זרה, ועל שלא נטלו עצה זה מזה וגו'

תורה שלמה תו"כ - שהורו הלכה ולא המתינו למשה רבם שידרוש להם ...
תורה שלמה [ג] ... אלא ממה שמצוה את אהרן וא"ל יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין. (אסתר רבה
פ"ה,א)

תורה שלמה [יד] ... בשביל שהיו מבקשין שררה ורבנות מתו (**סנהדרין נב,א**) ויש עוד דרשה שלא נשאו נשים

אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲהֶם: – דרגא מרכא-כפולה סלוק, נעשה מעשה אף-על-פי שלא היה ראוי.

רשב"ם (א – ג) **וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא** - קודם שיצא האש מלפני י"י כבר לקחו איש מחתתו להקטיר קטורת לפנים על
מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה אשר לא צוה אותם משה ביום הזה, שאעפ"י שבשאר ימים
כת' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא ציוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדיוט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה,
ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי
שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה:

לָא – מרכא כפולה להורות על אש אשר לא הייתה ראויה ביום השמיני ולכן משה לא צוה להביא אש של הדיוט לפי שהיו מצפים לירידת
אש גבוה.

אֲשֶׁר לֹא צִוָּה – דרגא מרכא כפולה טפאא, כעין קבוצה פרטים (נדב ואביהווא) הפועלת ביחד באופן לא ראוי.

שמעתי סברה המקשרת מעשה בשמיני ל- **בראשית תולדות נובה** **וַיִּבֶא לָו יֵיָן** – מרכא כפולה לרמז כי היו שתויי יין ולא ראויים לעבוד
באותה עת (מקור לא ידוע).

ויקרא שמיני י,ב: [ב] וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לְפָנֵי ה':

ספרא שמיני פרשה א (לד) [ב] **וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה'** מלמד שיצא אש מבית קדשי הקדשים ושרף נשמתם, אבא יוסי בן דוסתאי
אומר שני חוטים של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לארבעה וכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה, **וַתֹּאכַל**

אוֹתָם נשמתם נשרפה ולא בגדיהם שנאמר [ה] **וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכַתְּנֹתָם**, בכתונותם, בכתונת הנישאים, או יכול בכתונות הנושאים
תלמוד לומר **וַתֹּאכַל אוֹתָם**, אותם ולא בגדיהם, ואומר ולבני אהרן תעשה כתנות לכהנים ולא כתנות ללוים. (לה) [ב] **וַיָּמָתוּ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
תמצית השערות: אהנה = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סיור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדפא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לפני ה': רבי אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם, שנאמר ויקרבו וישאום בכותונותם אם כן למה נאמר [ב] וימתו לפני ה': נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר [ב] וימתו לפני ה': אם כן למה נאמר [ה] ויקרבו וישאום בכותונותם מלמד שהטילו חנית של ברזל וגררום והוציאם לחוץ.

ותאכל אותם - מונח אתנח, להגביל לאכילת גופם אותם ולא בגדיהם,
[ב] וימתו לפני ה': – טפחא מרכא סלוק, רבי אליעזר ... נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם ... אומר לא מתו אלא בחוץ. טעם סלוק מגביל לומר שבקה"ק נגפו, מרכא מרבה לומר שגם הקדש נחשב כאן **לפני ה' . וימתו** - טפחא, פותחת טפה להתאפיין שבקדש מתו מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם
רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר **[ב] וימתו לפני ה':** – טפחא מרכא סלוק, מגביל המיתה לקה"ק, כאילו טעם טפחא לא מפריד.

ויקרא שמיני יד: ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש אל-מחוץ למחנה: דד אהרן - מונח אתנח
ספרא שמיני פרשה א (כה) [ד] ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם. (כו) מיכן אמרו אין מטמאים למתים שהרי אלעזר ואיתמר כהנים היו ולא נטמאו להם מי נטמאו להם הלויים.

ויאמר אליהם - מונח רביע – לפחות ארבע אמירות: א' לקרוב ע"י חנינות, ב' גרירה, ג' נשיאה בכותונותם, ד' אל מחוץ למחנה
פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) ויקרא פרשת שמיני דף כח עמוד א
ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן לפי [שאינן] שהכהנים מטמאים למתים. ואמר להם ללויים להטמא. ויאמר אליהם **קרבו**. בשני טעמים מלמד **ששני פעמים** אמר להם לפי שהיו יראים ליקרב לכך עליו שני טעמים בקריאתו:

קרבו - תלישא-גדולה גרשיים במלה אחת - **בעל הטורים** - מלמד שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ.
שאו את-אחיכם - מהפך פשטא **מאת פני-הקדש** - מונח זקף-קטן **אל-מחוץ** – טפחא **למחנה**: – סלוק
קרבו - תלישא-גדולה בתפקיד אלפניה ולאחריה, אחד בתפקיד עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות, אחד בתפקיד מחיצה.
קרבו - תלישא-גדולה גרשיים במלה אחת, וקוראים קודם גרשיים ואח"כ תלישא, ולפי שטעמי המלים הבאות אח"כ **שאו את-אחיכם** הם מהפך פשטא, אפשר כי מרמז ליוצא להקל ולא להחמיר, לבצע עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות. לכן הותרה הכנסה מיידית של כלי טמא או שעתידי להטמא לקדש (כלומר מעבר למחיצה שבד"כ אוסרת הכנסה כזאת) לשאת ממנו המתים. ע"פ **בעל הטורים** שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ. חנית ברזל אם אינה כבר טמאה עתידה להיטמאות במגע במתים. ואם היא עשויה כחץ בעל שני חלקים, באחד מהם יש בית קבול ולכן במגע במת יטמא.
רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה כא
אחד טמא שנכנס למקדש טהור, או טהור שנכנס למקדש שיש בו טומאה, כגון שהיה מת תחת אהל במקדש ונכנס הוא תחת האהל ה"ז חייב כרת שהרי ביאתו וטומאה באין כאחת, נכנס למקדש ונטמא שם אחר שנכנס אפילו טימא עצמו שם במזיד ימהר ויבהל ויצא בדרך קצרה.

רמב"ם זבחים פרק טבול יום או דם חטאת משנה העוסקת בבגדים הנטמאים?
* פתרון מיוחד להוצאת המתים מהקדש. מפני כבוד האדם הכנס ע"פ בעל הטורים חנית ברזל לקדש, כעין התרת איסור זמנית.
* **שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן. לימוד אחד כפשוטו ולימוד אחד יצא מפשוטו. כפשוטו שהוציאו את המתים מהקדש, יצא מפשוטו שלא נכנסו הלויים לקדש אלא גררום בקדש בכותונותם ע"י כלי שלא מקבל טומאה, ואח"כ נשאום
* **קרבו שאו את-אחיכם** – עניין גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר. אם היה שרץ מת בקדש היה כהן מוציא בכלי, אדם מת בקדש אינו מת מצוה לכהן כי יש לויים אך הם אסורים להכנס בקדש לכן כדי להקל שלא יטמאו הכהנים ולהקל שלא יכנסו הלויים לקדש למקום שאסור להם, נשאום היינו גררום הלויים מהקדש בכלי אף שיקבל טומאה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אֶתְהָא = סוף-פסוק – מגביל; מוֹנַח – רבוי; מוֹהַךְ פֶּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרַקָּא = מֵרַקָּא, רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תִּבְרַי – מחלק; מִמַּעַט, לא ממש; טִפְקָא – שני משמעות, רבוי משמעות; מֵרַקָּא טִפְקָא – יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תִּבְרַי טִפְקָא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מֵרַקָּא תִּבְרַי טִפְקָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קָטָן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3; רִבְעִי – 4; ... זִקְף-קָטָן ... זִקְף-קָטָן בְּחַצֵי פֶּסֶק – הקיש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֵילָא = גֵּרִישׁ = 5 – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֵילָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָא – תֵּרַסָא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תְּלִישָׁא-גְּדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פֶּזַר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.3 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני יא,א: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם:

תורה שלמה [א] ע"פ מאור האפלה: לֵאמֹר אֲלֵהֶם ולא אמר כן בשום מצוה אלא כוונתו שלא יורה במותר ובאסור אלא אדם מפורסם בחכמה ולפיכך אמר אליהם ולא לכל המון ישראל.

לֵאמֹר אֲלֵהֶם ת"כ (פרשתא ב, פרק א, מ"א) לֵאמֹר לבני אהרן אלעזר ואיתמר. נושאי טומאה וטהרה ומאכלות המותרים והאסורים הם גופי תורה וטעמי הכתוב מרמזים כי הפוסקים בענינים אלו יהיו מפורסמים בעיון וחזרה רבה בהלכות אלו ועל כל אחד מהעוסקים בהם חלה חובת העיון כעין הכתוב **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן** – דרגא תביר טפחא שמרמזת לקבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כמו משה אהרן ובני אהרן. וזה יסביר את פ'רשב"ם **לֵאמֹר אֲלֵהֶם** – למשה ואהרן. שגם הפוסק הגדול ישבו וישנן הלכות אלו. **לֵאמֹר** – מרכא, רבוי הלימוד והחזרה של נושאים אלו עם בני אהרן ואח"כ פוסקים אחרים, כאפיון המגבילה הבא מ-**אֲלֵהֶם** – סלוק, מגביל האמירה הזאת כתו"כ **(פרשתא ב, פרק א, מ"א)** "כשהוא אומר **(ו' שמ' יא,ב) דִּבְרֵי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** זה דבור האמור לישראל" ופ'רש"י למשה אמר שיאמר לאהרן שזה מתואם עם הדרשה שגם כל מאמר שנאמר בו דבור לאהרן ללא משה גם הוא היה דרך משה. וזה מתואם עם **בבלי ערובין נדב**, שמשנה מלמד וחוזר אהרן ומלמד, וחוזרים הבנים ומלמדים וכו'.

ויקרא שמיני יא,ב – ד: [ב] דִּבְרֵי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחֵיהָ אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל-בְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ:

[ג] כָּל-מִפְרֶסֶת פְּרִיָּה וְשִׁעֵת שִׁסַּע פְּרִיָּה מֵעֵלַת גְּרֵה בְּהֵמָה אֲתָה תֹּאכְלוּ:

[ד] אֵךְ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגְּרֵה וּמִמַּפְרֵי הַפְּרִיָּה אֶת-הַגְּמֵל כִּי-מַעֲלָה גְּרֵה הוּא וּפְרִיָּה אֵינְנוּ מִפְּרִיָּה טָמֵא הוּא לָכֵם:

דברים ראה יד,ו – ז: [ו] וְכָל-בְּהֵמָה מִפְּרֶסֶת פְּרִיָּה וְשִׁעֵת שִׁסַּע שְׁתֵּי פְּרִיָּה מֵעֵלַת גְּרֵה בְּהֵמָה אֲתָה תֹּאכְלוּ:

[ז] אֵךְ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגְּרֵה וּמִמַּפְרֵי הַפְּרִיָּה הַשְּׂסוּעָה אֶת-הַגְּמֵל וְאֶת-הָאֲרֻנְבָּת וְאֶת-הַשֶּׁפָּן כִּי-מַעֲלָה גְּרֵה הֵמָּה וּפְרִיָּה לֹא הִפְרִיָּה טָמֵאִים הֵם לָכֵם:

[ב] **דִּבְרֵי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר** – לאמר - נוטריקון "לאו אמור" ובאתנה להגביל, ללמד שבכתובים הבאים יש לאו, אף על פי שכתובים כעשה **(ו' שמ' יא,ב)** **זֹאת הַחֵיהָ אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ (ו' שמ' יא,א)** **אֲתָה תֹּאכְלוּ** (ע"פ תורה שלמה [יח]) אך **הרמב"ם בטהמ"צ עשה קמט** למד מהתו"כ הדין של בדיקת סימנים, וז"ל שצונו לבדוק בסימני בהמה וחיה והוא שיהיו מעלים גרה ושושעים שסע ואז יהיו מותרין לאכלן. והיותינו מצווין לבדוק באלו הסימנים הוא מצות עשה והוא אמרו יתברך **(ו' שמ' יא,ב) זֹאת הַחֵיהָ אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ וגו'**, ולשון ספרא (רפ"ג) **(ו' שמ' יא,א) אֲתָה תֹּאכְלוּ**, אותה באכילה ואין בהמה טמאה באכילה, כלומר הבהמה שיהיו בה הסימנים האלו מותר לאכלה, ויורה זה שהבהמה שאין בה אלו הסימנים אינה מותרת באכילה ... (טט - וכנראה מזה הסיק שיש מצוות עשה לבדוק)

(ו' שמ' יא,ב) זֹאת הַחֵיהָ אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, שני לימודים, (א) כפשטו של עשה באכילה וזמה הלמוד ללאו הבא מכלל עשה – עשה, שלא לאכול המינים הטמאים. (ב) מוציא מפשוטו של הכתוב, ללמד על מצוות עשה של בדיקת הטהורים. הרמב"ם כתב שיש לבדוק שיש להם סימני טהרה. מדבריו משמע שזה אחרי השחיטה. הוא גם מקיש לבדיקת עופות דגים וחגבים (ראה **(יא,מו,מז)**) ובשני האחרונים אין שחיטה אז אולי צריך לבדקם בעודם חיים. ס"ת ת'ור"ה רמז שזוכים להבנת התורה רק בהקפדה על כשרות המאכלים (בשם ר' אליהו שגב)

(ו' שמ' יא,א) אֲתָה תֹּאכְלוּ, אֲתָה - טפחא, בתפקיד התפשטות האפיון מהכתוב אחריו על הכתוב לפניו, והאפיון הוא **תֹּאכְלוּ** - סלוק, מגביל האכילה לבדיקה. ובדיקה זאת מתפשטת ע"י הטפחא על כל הבהמות בעלות סימני הטהרה, ובהיקש ב-**(יא,מו,מז)** גם לעופות, דגים, חגבים.

(ע"פ תורה שלמה [יח]) ... וכ"כ הרמב"ם הל' מאכ"א פ"א ה"א והביא מפס' (ו' שמ' יא,מז), ובהשגות הראב"ד על מנין המצוות שם: כל לבדוק אין להם טעם אלא משום לאו הבא מכלל עשה עשה, וזהו כפירושו לתו"כ .... ובשו"ת ריב"ש סי' קצב כתב דהואיל שיש מצות הבדלה היינו לידע בודאי, לא אזלינן בתר רוב.

(ו' שמ' יא,מז) לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחֵיהָ הַנְּאֻלֶּת וּבֵין הַחֵיהָ אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ: פ

מנחת חינוך שמיני מצוה קנג מצות בדיקת סימני בהמה וחיה

שיעורו: והנה באוכל מבהמה טמאה עובר בעשה, בלאו הבא מכלל עשה (רמב"ם הל' מאכ"א פ"ב,ה"א). ועיין בפרי מגדים יו"ד (פתיחה להלכות שחיטה שורש ב) ... אם כן אפשר אף חצי שיעור עובר בעשה (של **(ו' שמ' יא,א)**, **(דב ראה יד,א)**, **אֲתָה תֹּאכְלוּ**), דדוקא היכי דכתיב מניעה כגון לא תאכל ... שייך לומר דאכילה בכזית, אבל (בטמאה שלא שייך זבוח) אם כן אינו בכזית אלא אף פחות מכזית עובר בעשה, ... אפשר דבטמאים העשה אף בפחות משיעור ... (ודוחה סברתו) אך כבר ביארתי כמה פעמים (עיין לעיל מצוה צ"ב) דאף בלא לשון אכילה צריך כזית ושיעורין הלכה למשה מסיני ואין צורך לכפול.

טט - לאו הבא מכלל עשה הוא עשה ועל זה עדיין לא לוקה, ושיעור לעבור על העשה באכילה מבהמה טמאה הוא בכזית.

האוכל פחות מכזית אינו עובר על עשה של לאכול מהטהורה בלבד (יד,ג)

ספר החינוך שמיני מצוה קנד שלא לאכול בהמה וחיה טמאה

... נדע שכל מה שאין בו שני הסימנים יחד הוא נמנע מלאכול, וזה לאו הבא מכלל עשה, והעיקר אצלנו, לאו הבא מכלל עשה עשה ואין לוקין עליו.

... ולשון **ספרא (ו' שמ' יא,א) אֲתָה תֹּאכְלוּ**, אותה באכילה ואין בהמה טמאה באכילה, אין לי (עובר) אלא בעשה, בלא תעשה מנין,

ת"ל **(ו' שמ' יא,א) אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגְּרֵה וגו'**. אין לי אלא אלו בלבד (טט - גמל ארנבת שפן חזיר) שאר בהמה טמאה מנין? דין הוא מה אלו שיש בהן סימן טהרה הרי הן בלא תעשה על אכילתן, שאר בהמה טמאה שאין בהן סימן טהרה אינו דין שיהא לא תעשה על אכילתן. נמצא הגמל והארנבת והשפן והחזיר מן הכתוב, ושאר בהמה טמאה מקל וחומר.

... (ופה) ולא שייך בכאן כלל לומר אין עונשין מן הדין, ולפיכך כל מי שאכל כזית מבהמה טמאה מאי זה מין שיהיה לוקה מדאורייתא.

(ו' שמ' יא,א) אֵךְ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות (א) כפשט הכתוב בהמשך, קבוצת בעלי סימן טהרה אחד

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השורות: אחת: סלוק – סוף פסוק – מגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דוגא – מצרף: תביר – מחלק, מוטע, לא ממש: טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום: דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש: פסק ו – סדור שנתחלק, הסלף והחלק נדרשים: זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביעי – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצג פסוק – הקיש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(גמל ארנבת שפן חזיר): (ב) מוציא מן הפשט ע"פ **תורה שלמה [יט*]** – בלקט טוב: אף חלק וכן ב-הלכות גדולות ממעט י"ח טרפות
ובמדרש השכם עוד מיני פגמים, וכן נבלות מקבוצת בעלי שני סימני טהרה, והתוה"מ ע"פ תרגון יונתן (דב' ראה יד, ו) שמייעט השסועה כי
לא מתקיימת...

את-זה – מקף בתפקיד רב מצב, ע"פ **תורה שלמה [יט]** יתמוך בדעת **טה"ק** שיש ב' סוגים של לאו הבא מכלל עשה (א) שהוא עשה ולכן אין לוקים
עליו; (ב) לאו הבא מכלל עשה שלוקים עליו. טט – כנראה הצירוף של לאו הבא מכלל עשה – עשה, עם הקל והומר, גורם לעונשים כי זה לא לימוד בקל
והומר בלבד.

(י' שמ' יא, 7) את-זה לא תאכלו קמעלי הנדה – ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, מרמו להיקש מבעלי סימן אחד לחסרי הסימנים ע"פ **תורה שלמה**
[יט] ... **ובמושב זקנים**: המלקות לשאר מינין נפקא לן (ע"י בניית קבוצת האיסור בשלבים) כיון שמפורש איסור השפן מפני שאינו מפריס פרסה (אז
התקבל סימן אסור אחד) ובחזיר מפני שאינו מעלה גרה (אז התקבל סימן אסור שני) ע"כ כל שאינו מעלה גרה ומפריס פרסה הוא בשם (בקבוצת) האסור.

ויקרא שמיני יא, מו – מז: [מז] זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במינים ולכל נפש השרצת על-הארץ:
[מז] להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין הטהור הנאכלת ובין הטהור אשר לא תאכל: פ
פשט הכתוב מלמד מצות להבדיל (א) בין הטמא ובין הטהור (ב) ובין הטהור הנאכלת ובין הטהור אשר לא תאכל: באות תבניות
הטעמים ומלמדות דברים שונים בהבנת הפשט.

תורה שלמה: תו"כ (בסוגריים פירוש החפץ חיים (ה"ח"ה)) **פסוק מז**.
להבדיל בין הטמא ובין הטהור. צ"ל בין פרה לחמור? והלא כבר הם מפורשים (ה"ח"ה): סימניהם בתורה ולמה אמר **להבדיל** דמשמע
שאנו הם המבדילים,

אי"כ למה נאמר **להבדיל בין הטמא ובין הטהור**, בין טמאה לך (ה"ח"ה): פי' שאינה טמאה מצד עצמה, אלא טמאה לך בסיבתך שלא נשחט
כראוי)

לטהורה לך (ה"ח"ה): בסיבתך שנשחט רובה ובוזה טיהרת אותה ובוזה צריך הכרה והתבוננות ולפיכך נאמר **להבדיל**,
בין שנשחט רובו של קנה (ה"ח"ה): אחר שנשחט הוושט) ונשחט חציו (ה"ח"ה): אחר שחיתת הוושט שבוה היא נבילה), (וב-**תורה שלמה [רצה]** ...
ובשו"ת אבני נזר יור"ד סי' א' ... והוא הדין שאר פסולי שחיטה שנסתפק בהם, אסורין בודאי מקרא **להבדיל**)
וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שעה.

להבדיל – המלה מלמדת שאנו המבדילים – כעין פסק רמב"ם ב"סו"א פ"ג מצוות עשה קמט לבדוק הטהורות.
להבדיל – זקא-גדול בתפקיד שלוש או שתיים ואחד, (א) שחיתת מלוא שני סימנים – טהור, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א** –
זה המעולה (ב) שחיתת מלא הוושט ורוב קנה אחריו – טהור, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א** – פוסק בבמה רוב בושט ורוב
בקנה ובעוף רוב סימן אחד (ג) שחיתת מלוא הוושט וחציו קנה – נבילה והוא הדין בשאר פסולי שחיטה, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא**
סע' א,ב – פוסק כי אם אחד רק מחצה או פחות, פסולה.

להבדיל – זקא-גדול בתפקיד שלוש, בנוסף להבדלה בין טמא לטהור של בהמה ולחיה מרבה להבדלה בין טמא לטהור עופות דגים
חגבים. או שיש ללמוד זאת בהיקש **ובין הטהור הנאכלת ובין הטהור** – פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש **תורה שלמה**
[רצה] ... רמב"ם סו"א פ"ג מצוות עשה קמט (רמב"ם הל' מאכ"א פ"א, ה"א): שצונו לבדוק בסימני בהמה וחיה השחוטין, והוא שיהיו מעלה
גרה ושוסע שסע ואז יהיו מותרין לאכלן, ... ומנה שם מצות עשה זו גם בעופות (קנ), דגים (קנא), וחגבים (קנב)
אפשר כי פסיקת הרמב"ם קשורה לסמיכות (יא, מז) לפסוק שלפניו (י' שמ' יא, מז) זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במינים
ולכל נפש השרצת על-הארץ: המציין במפורש עוף, שרץ המים הכולל דגים למיניהם, ושרץ הארץ הכולל חגבים למיניהם.
רש"י עה"ת לא בלבד השונה, אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן,

- * ע"פ רש"י שלוש נקודות, (א) לימוד, ושתיים או שלוש נקודות של מעשה יודע ומכיר ובקי
- * או ע"פ רש"י שלוש כך:
- * (א) לימוד,
- * (ב) הבדלה מעשית בין טמאה לך לטהורה לך, בין נשחט חציו של קנה, לנשחט רובו של קנה, ועל זה מוסיף הרמב"ם וכמה
הוא בין רובו לחציו? – אפילו כמלוא השעה, להוציא מהאומרים: מחצה על מחצה כרוב.
- * (ג) ע"פ רש"י **ובין הטהור הנאכלת** ... בין שנולדו בה סימני טרפה כשרה (ע' שפת"ח כגון נקבה בגרירת או נפחתה
הגולגולת ולא ניקב קרום של מח וכן כל הכשרין שנשנו במשנה) לנולדו בה סימני טרפה פסולה (ע' שפת"ח י"ח
טריפות שמנו חכמים)

אפשר כי תבנית **ובין הטהור הנאכלת** – מהפך פשטא זקא-קטן, מלמד (א) כפשוטו **ובין הטהור הנאכלת** ... בין שנולדו בה סימני
טרפה כשרה (ע' שפת"ח כגון נקבה בגרירת או נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מח וכן כל הכשרין שנשנו במשנה) לנולדו בה
סימני טרפה פסולה (ע' שפת"ח י"ח טריפות שמנו חכמים)

(ב) מוציא מפשטו ללמד על אבר מן החי **תורה שלמה [רצד*]** ... ובפי' רבינו הלל: כלומר ליתן אזהרה שהוזהרו ישראל על **אבר מן**
החי דמשמע בהמה כשהיא חיה לא תאכל. ... **ובזית רענן** ... ולא תעשה דבהמה למדנו בק"ו מגמל, אבל לחיה לא למדנו לא תעשה,
לכן כתיב כאן **אשר לא תאכל** ללמוד **אזהרה לחיה**. ... בצרור המור: **להבדיל בין הטמא ובין הטהור**, אולי רמז בזה כי קדושת
ישראל אינה תלויה באלו המאכלות לבד אלא בין טמא לך לטהור לך, כגון דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור (טט – חלב ודגים,
מסורת אכילה), ומי שהיה נזהר בזה כ"ש בדברים האסורים וזהו **ובין הטהור הנאכלת ובין הטהור אשר לא תאכל**, וכאומרם ז"ל
אין צריך לומר בין פרה לחמור שהרי מובדלים הם ובוזה תלויה טהרת ישראל **לקדש עצמם במותר להם**.

הצעה ללמוד משמע **להבדיל** – זקא-גדול כעין של שלוש ע"פ "חקירה בענין טומאה וטהרה" – **רלב"ג** בסוף פרשת שמיני.
להבדיל ע"פ רלב"ג – שלוש דרגות טומאה (א) אבי אבות טומאה (ב) אבי אבות טומאה (ג) וילד הטומאה. בכל אחד מהם יש להכיר:
(א) מקורות טומאה (ב) מקבלי טומאה (ג) אופני העברת טומאה (ד) משך הטומאה (ה) היטהרות מטומאה. אפשר שאפשר להציג זאת כך:
(א) מקורות טומאה (ב) אופני העברת טומאה למקבלי טומאה (ג) משך הטומאה והיטהרות ממנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מרמז; מאריך – רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפא – שנו משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סוגר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 ויקרא שמיני ט,א (התשע"ה)

ויקרא שמיני יז: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלְאַלְעָזָר וְלִיאִיתָמָר בְּנֵי
רְאֵשִׁיכֶם אֶל-תַּפְרָעוֹ וּבְגָדֵיכֶם לֹא-תַפְרְמוּ וְלֹא-תִמְתּוּ וְעַל-כָּל-הָעֵדָה יִקְצֹף
וְאַחֲיֶכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת-הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה':

מונח מונח פזר – וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן – כל מונח מרמז לכעין תפקיד פזר, שהוא העברת רעיון מהכתוב אל נושא תורני אחר. מונח
מונח פזר עשוי ללמד על שלושה רעיונות לענינים תורניים אחרים הנלמדים מכאן,
(א) ספרא שמיני פרשה א (כח) [ו] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלְאַלְעָזָר וְלִיאִיתָמָר, מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם
לכל דבר שמה תאמרו אנו הולכים לבתינו ומתאבלים ואוננים ובוכים הלא פיקדנו המקום שלא נצא מבית המקדש
תוכן הכתוב מלמד על איסור אבלות כהנים בבית המקדש. בסיפור המעשה אבלות זאת ארעה בגלל מיתה בידי שמים (בית דין של
מעלה). טעם פזר במלת אַהֲרֹן מעביר את רעיון איסור האבלות על הרוגים בידי בית דין של מעלה ללימוד ספרא מיכן אמרו הרוגי בית
דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר (איסור אבלות על הרוגי בית דין של מטה)

(ב) ללמד משרפת נשמה והגוף קיים למיתת בית דין בשרפה ספרא שמיני פרשה א (מא) ... וְאַחֲיֶכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת-
הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': מה ת"ל אֶת-הַשְּׂרֵפָה, הרי אתה דן, נאמר כאן (ו' שמ' יג), שְׂרֵפָה ונאמר להלן שרפה (בת כהן ואשה ואמה),
מה שְׂרֵפָה האמורה כאן שרפת נשמה וגוף קיים, אף שרפה האמורה להלן (בת כהן ואשה ואמה) שרפת נשמה וגוף קיים, שרפה האמורה
בבת כהן (ו' אמר כא, ט) בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף והאמורה באשה ואמה (ו' אמר כג, ד) בְּאֵשׁ יִשְׂרַף אֹתוֹ וְאִתָּהּ, (לקח טוב כמפורש במסכת סנהדרין
בפ' אלו הן הנשרפין).

(ו' אמר כג, ד) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשֵּׁהוּ וְאֶת-אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאֵשׁ יִשְׂרַף אֹתוֹ וְאִתָּהּ וְלֹא-תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם:
(ו' אמר כא, ט) וּבַת אִישׁ כִּהֵן כִּי תִקַּח לְזָנוֹת אֶת-אֲבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף: ס

(ג) כפ' רש"י על וְאַחֲיֶכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת-הַשְּׂרֵפָה שצרתן של תלמידי חכמים (כאן אבל הכהנים) מוטלת על הכל (כלל
ישראל) להתאבל בה (בבלי שבת קה, ב). מעביר מאבל על מותם של כהנים לאבל על מותם של תלמידי חכמים.

וְלִיאִיתָמָר – תלישא-קטנה בתפקיד שיעור תקופת אוננות ותפקיד של חציצה (= עקירה) מקיום מצוות בתקופת אוננות, ובבית המקדש
אסורה הנהגת אבלות בין עובד ובין שלא עובד, והנהגה בנוול מחמת אבלות או שתיית יין בבית המקדש עונשו מיתה בבית דין של מטה,
מחוץ למקדש כהן יכול לנהוג אבלות כגון בקריעת בגד, פריעת הראש, ישיבה על הארץ ושאר מנהגי אבלות, כי מה שהכהנים היו
אסורים להתאבל כל ישראל היו מצווים לעשות מחוץ למשכן בשבעת ימי האבל.

ספרא שמיני פרשה א (מא) וּבְגָדֵיכֶם לֹא-תַפְרְמוּ וְלֹא-תִמְתּוּ לא תקרעו בגדיכם ולא תמותו ממשמע לאו אתה שומע הין, ועל כל
העדה יקצוף,
רש"י (1) אֶל-תַּפְרָעוֹ – (טט - הכהנים הפשוטים אלעזר ואיתמר שהיו בעבודה נצטוו) אל תגדלו שער (ת"כ שמיני מילואים פרשתא א, מ). מכאן,
שאבל (טט) – שהוא כהן שאינו בעבודה ושאר וישראל) אסור בתספורת (בבלי מ"ק יד, ב). אבל אתם אל תערבכו שמחתו של מקום. וְלֹא תִמְתּוּ
- הא אם תעשו כך, תמותו (ת"כ שמיני מילואים פרשתא א, מ). וְאַחֲיֶכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל - מכאן, שצרתן של תלמידי חכמים מוטלת על
הכל להתאבל בה (בבלי מ"ק כח, ב).

וְאַחֲיֶכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת-הַשְּׂרֵפָה – פשטא מונח זקף-קטן פשטא זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים כעין בנין
אב להלכות אבלות לכלל ישראל כפ' רש"י ע"פ (מ"ק יד, ב) מה שהכהנים אסורים לעשות כי עוסקים בשמחתו של מקום, כלל ישראל
מצווים לעשות,

ויקרא שמיני יז:

וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ כִּי-שִׁמֹן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַּדְּבַר מֹשֶׁה:

רלב"ג (ז) וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ - רוצה לומר, שלא יניחו עבודתם מפני המקרה הרע הזה שקרה להם. ולמדנו
מזה המקום, שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה.
וּמִפְתַּח - תלישא-קטנה, בתפקיד עקירת פריצת מחיצת המקדש בזמן עבודה להזהיר שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן
המקדש, חייב מיתה.

[ז] וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ כִּי-שִׁמֹן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַּדְּבַר מֹשֶׁה: פ

ספרא שמיני פרשה א (כח) [ו] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלְאַלְעָזָר וְלִיאִיתָמָר, מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר שמה תאמרו
אנו הולכים לבתינו ומתאבלים ואוננים ובוכים הלא פיקדנו המקום שלא נצא מבית המקדש שנאמר [ז] וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ מיכן אמרו כהן גדול
שמת לו מת אינו יוצא אחר המטה הם נכסים והוא נגלה, הם נגלים והוא נכסה, וַיַּעֲשׂוּ כַּדְּבַר מֹשֶׁה צידקו עליהם את הדין ושתקו.

אֹהֶל מוֹעֵד – קדמא ואולא, מלמד

לֹא תִצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ - מהפך פשטא זקף-קטן, לימוד כפשוטו לאסור יציאתם במצוות שעה כי ימי שמחה הם להם, לימוד היצא מפשוטו
ללמד לדורות לכהן גדול שעובד אבל ואונן.

ספרא שמיני פרשה א (מב) [ז] וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ יכול בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה ת"ל ומן המקדש לא
יצא ולא יחלל אימתי אינו יוצא ולא יחלל הוא אומר בשעת עבודה, פֶּן-תִּמְתּוּ ממשמע לאו אתה שומע הין. (מג) כִּי-שִׁמֹן מִשְׁחַת ה'
עֲלֵיכֶם מה ת"ל יכול אין לי אלא אהרן ובניו שנתרבו בשמן המשחה אם יצאו בשעת עבודה חייבים מיתה מנין לכהנים של כל
הדורות ת"ל כִּי-שִׁמֹן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם, וַיַּעֲשׂוּ כַּדְּבַר מֹשֶׁה: קיימו עליהם מצות משה, לקח טוב כח, א ... שבח לו לתלמיד
שמקיים מצות רבו וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספאקא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספאקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר ספאקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; תביר מרכא ספאקא – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרשיה; מר-רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מִשְׁתַּת ה' – מרכא ספאקא, יתור לרבות כהני כל הדורות **כִּי-שָׁמַן** – תביר חילק את **עֲלֵיכֶם** בין שנתרבו (כאן משמעו נמשחו) בשמן המשחה בין שלא נמשחו בשמן המשחה,

עֲלֵיכֶם – אתנח, להגביל האזהרה ליציאה לזמן עבודה בלבד.

וַיַּעֲשֵׂוּ כַּדְבָר מִזְשָׁה –: סלוק, להגביל ש-קיימו עליהם מצות משה בלי שנוי.

השגות הרמב"ן לספר המצוות מצות לא תעשה קסג

... והנה עשה הכתוב דין בני אהרן שנמשחו בשמן המשחה כדין משוח מלחמה לדורות, שהוא אינו פורע ואינו פורס ואינו מקריב אונן ואינו מיטמא לקרובים (הוריו' יב ב), אבל מפני שהחמיר בהן מיתה באמרו ולא תמותו והחמיר בהן עוד שאם יעשו כן יהיה עונש על כל העדה באמרו יתבדך ויתע' ועל כל העדה יקצוף, נראה שהיה דין מחודש בימי המילואים ואינו נוהג בהם בשאר הזמנים. והכלל שהיה הכל הוראת שעה. ולשון ספרא עוד (שם הכ"ח, הביאו בפ"י התורה) ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו מכאן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקין עמהן לכל דבר שמא תאמרו הרי אנו הולכין לבתינו מתאבלין אוננין ובוכין והלא כבר פקדנו המקום שלא תצאו מן המקדש. למדו אותנו שהיה דבר לענין המאורע שדן בהן משה במיתה אחיהם בב"ד שלמעלה כנהרגין בב"ד שלמטה (סנה' מו ב) שאין מתאבלין עליהם אלא אוננין. אם כן אינה מצוה לדורות כלל. אכל הכתוב השני שני' (שמיני י) **וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ** הוא אצל רבותינו מצוה מלמדת לדורות כפי הברייתא השנויה בספרא שיכול אין לי אלא אהרן ובניו שנמשחו בשמן המשחה שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה מנין לכל הכהנים שבכל הדורות וכו'. והגורם להם זה לפי שהמצוה היא כבר נאמרה להם קודם המקרה שנאמר (ס"פ ויקרא צו ח, לה): **וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וְשִׁמְרְתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתּוֹ הוּא וְלֹא תִמְוֹתוּ כִּי-כֵן צִוִּיתִי**. . והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוזהר בכם כבר. והוא לשונם בספרא שמא תאמרו הרי אנו הולכין לבתינו מתאבלין אוננין ובוכין והלא כבר פקדנו המקום שלא תצאו מן המקדש. והוא ממה שאמר להם תחלה ופתח אהל מועד תשבו יומם וליילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת י"י פן תמותו. ולדורות אמר ומן המקדש לא יצא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלא חיוב המיתה לדורות מן הריבוי שמצאו ב- **כִּי-שָׁמַן מִשְׁתַּת ה' עֲלֵיכֶם**. אבל המצוה הנהגת לדורות בפרועי ראש היא באמת שלא יעבדו עבודה ואם שמש כן חלל וחייב מיתה ממה ששינוי ואלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש. והיא הלכה למשה מסיני נסמך על מקרא יחזקאל ופרע לא ישלחו ויין לא ישתו כל כהן בבואם אל החצר הפנימית, ואמרו בבואם ירצה בו בעבדם כאמרו בתורה (תצוה כח מג ו"פ על"ת עג) בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת, ואיתקוש פרועי ראש לשתויי יין. וזה הוא דינם מן התורה וגזרו מדבריהם [ערמב"ן ל"ת עג] שלא יכנסו בין האולם ולמזבח כלל. וכן אמרו עוד (תעני' יז א, סנה' כב ב) **כֵּהֵן הַדְיוֹט מִסַּתְפָּר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְשִׁלְשִׁים יוֹם**. והיא גם כן גזרה מדבריהם שלא יהיו פרועי ראש כלל כדי שלא יעמדו מנוולין פסולין מן העבודה. והתירו להם (שם) הכל שלא בזמן ביאה כלומר בזמן שאין בית המקדש קיים. וקרועי בגדים גם כן מחללין עבודה וחייבין במיתה ולא בא בהם הכתוב ולא נשנו בכלל ואלו שבמיתה אבל חיובם הוא שהבגדים הקרועים הם כמי שאינם וה"ל מחוסר בגדים ושנינו (סנה' פג א, וש"ג) ואלו שבמיתה מחוסר בגדים שמש. ובגמר סנהדרין (פג ב) אמרו מחוסר בגדים מנא לן א"ר אבהו א"ר יוחנן ומטו בה משמיה דר' אלעזר ברבי שמעון וחגרת אותם באבנט וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והווי להו זרים ואמר מר זר שמשו במיתה.

ע"פ רמב"ן

- (א) עשה הכתוב דין בני אהרן שנמשחו בשמן המשחה כדין משוח מלחמה לדורות,
- (ב) **דבר לענין המאורע שדן בהן משה במיתה אחיהם בב"ד שלמעלה כנהרגין בב"ד שלמטה (סנה' מו ב) שאין מתאבלין עליהם אלא אוננין**

אוננין

- (א) **וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ** הוא אצל רבותינו מצוה מלמדת לדורות כפי הברייתא השנויה בספרא שיכול אין לי אלא אהרן ובניו שנמשחו בשמן המשחה שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה, מלמד לכל הדורות שכהן שיצא בשעת העבודה חייב מיתה
- (ד) הקרא הזה הוא **אזהרה ויקרא צו ח, לה: וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וְשִׁמְרְתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתּוֹ הוּא וְלֹא תִמְוֹתוּ כִּי-כֵן צִוִּיתִי**. . והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוזהר בכם כבר. המאפשרת ענישה במיתה בקרא **וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ**
- (ה) **אזהרה לדורות - ולדורות אמר ומן המקדש לא יצא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלא חיוב המיתה לדורות מן הריבוי שמצאו ב- כִּי-שָׁמַן מִשְׁתַּת ה' עֲלֵיכֶם**.

- (ו) אבל המצוה הנהגת לדורות בפרועי ראש היא באמת שלא יעבדו עבודה ואם שמש כן חלל וחייב מיתה ממה ששינוי ואלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש. והיא הלכה למשה מסיני **וּן רֵאשִׁיכֶם אֶל-תִּפְרָעוּ וּבְגָדֵיכֶם לֹא-תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְוֹתוּ** (ויחזקאל זה אסמכתא) ואפשר כי **וּן נִיאָמַר מִשָּׁה אֶל-אֶהֲרֹן** – מונח מונח פזר, מלמד למקומו וזהו כעיל הל"מ
- (ז) וגזרו מדבריהם [ערמב"ן ל"ת עג] שלא יכנסו בין האולם ולמזבח כלל, וזהו אחד מתפקידי **תִּרְסָא** שבפסוק לרמוז על מחיצה שאסור לכהן פרוע ראש ובבגד לא הולם עבודת הכהונה להיכנס בין האולם ולמזבח, ומחוסר בגדים ששימש במיתה
- (ח) (תעני' יז א, סנה' כב ב) **כֵּהֵן הַדְיוֹט מִסַּתְפָּר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְשִׁלְשִׁים יוֹם**. וזהו אחד מתפקידי **תִּרְסָא** שבפסוק

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניתי השערות: אהיה, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשט; מראק = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממועט, לא ממש; טפאק – שני משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק – יורד לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיהיה לפיטו; מראק תביר טפאק – קבוצה שההלכה הילה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם וחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין 'ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.5 ויקרא שמיני ט,א (התשע"ו)

ויקרא שמיני ט:

[כג] וַיְבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אֱהֱל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת-הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד־ה' אֶל-פְּלִיָּהֶם:
[כד] וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-הַעֲלֶה וְאֶת-הַחֲלִיבִים וַיֵּרָא פְּלִיָּהֶם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:
ויקרא שמיני י,א: וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְרוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:
ויקרא שמיני י,ב: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה':

ויקחו בני-אהרן - מונח תלישא-גדולה, כעין שני תפקידי טעם תלישא, נזכיר כי טעם תלישא-גדולה עשוי ללמד לכתוב לפניו ולכתוב אחריו. לכן בשה"כ עשויים להיות פה לפחות ארבע דרשות בתפקידי טעם תלישא.
נביא את פי' החזקוני שיבהיר סדר האירועים. [חזקוני (וי' שמ' י,ב)] (וי' שמ' ט,כד) וַתֵּצֵא אֵשׁ בתחלה סתם ואח"כ פי' האיך יצאה (וי' שמ' י,א) וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וגו'. (וי' שמ' י,ב) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם היא יציאת האש האמורה למעלה כי דרך יציאתה מלפני ה' מבית קדש הקדשים מצאה נדב ואביהוא לפני מזבח הזהב שבהיכל מקריבים עליו אש זרה ושרפתם ויצאה אותה האש מן ההיכל לחוצה על מזבח העולה וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-הַעֲלֶה וְאֶת-הַחֲלִיבִים וגו'.
לפי פירוש החזקוני סדר האירועים הוא (וי' שמ' ט,כג) (וי' שמ' י,א) (וי' שמ' י,ב) (וי' שמ' ט,כג). לכן אפשר להסביר כי תבנית הטעמים של ויקחו בני-אהרן - מונח תלישא-גדולה, מלמדת אלפניה לפסוק (וי' שמ' ט,כג)

לימוד מטעם תלישא לכתוב לפניו.

נעייין בפרש"י על הכתוב שני פסוקים לפני הפסוק (וי' שמ' י,א). רש"י (וי' שמ' ט,כג) וַיְבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וגו' - למה נכנסו, מצאתי בפרשת מלואים בכרייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת ...
[בית הבחירה למאירי מסכת יומא נג,א] מברר משמעות חסרון בהקטרת הקטורת. (א) שלא הקטיר קטורת (כגון שחרית) (ב) שהקטיר קטורת החסרה אחד מן הסמנין, או חסרון מעלה עשן ומעלה עשן זה אין בו שיעור אלא אף בכל שהוא וגו'.
מוצע לומר כי בדרשה לכתוב לפניו שני תפקידי תלישא של ויקחו בני-אהרן ילמדו על חסרון בשיעור הסמנין (כגון חסרון סמן מסוים בכלל או בשיעור) ועוד חסרון במעלה עשן.

וכאן כותב [בית הבחירה ...] נדב ואביהוא נאמר עליהם (וי' שמ' י,א) וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְרוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: וקבלו חכמים ששני דברים עשו אחת שהקריבו הקטורת בחסרון ואחת שנתנו אש על המערכה ולא מתו מפני הקטורת שעדיין לא היה העונש אמור והתורה לא ענשה אא"כ הזהירה וזהו שאמרו יכול יהו שניהם אמורים קודם מיתת בני אהרן ר"ל אזהרה ועונש ת"ל (וי' אח"מ טז,א) אֶתְרֵי מוֹת יכול שניהם (אזהרה ועונש) לאחר מיתתם נאמרו ת"ל (וי' אח"מ טז,ב) פִּי בָעֵינָן אֶרְאֶה כלומר שלא נראה עדיין והרי כבר נראה בשמיני למילואים והם קיימים כדכתי' (וי' שמ' ט,כג) וַיֵּרָא כְבוֹד־ה' אֶל-פְּלִיָּהֶם (טט: כולל נדב ואביהוא) ואח"כ (וי' שמ' ט,כד) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' (בשביל המערכה) הא כיצד (טט: המסקנה) אזהרה נאמרה קודם מיתתם ואף על פי שכתוב בה (וי' אח"מ טז,א) אֶתְרֵי מוֹת אין מוקדם ומאוחר ועונש נאמר אחר מיתתם הא למדת שלא נענשו בעון הקטורת אלא בעון הבאתם האש למערכה ולא שטעו בהוראתם שהרי כהוגן דרשו ועשו שהם דרשו (וי' ט,א) וַיִּתְּנוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ וכו' אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיט וכמו שדרשו במקום אחר (וי' שמ' י,א) אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם הוא דלא צוה הא למשה צוה א"כ למה נענשו על שהורו הלכה בפני רבן ולא נטלו רשות הא למדת שכל המורה הלכה בפני רבו אפי' כיוון יפה בהוראתו חייב מיתה שמוראת רבך כמוראת שמים:

נָדָב וַאֲבִיהוּא – קדמא ואזלא בתפקיד של סדר וכלל, לא ענשה (תורה) אא"כ (אלא אם כן) הזהירה ... אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה בין פרשיות, לפי המאירי כאן מדובר בהבאת אש למזבח ובאחרי מות מדובר על הקטרת הקטורת. ולכן, אף-על-פי שבסיפור מות נדב ואביהוא האזהרה והעונש שניהם כתובים בפר' אחרי מות שהיא אחרי פר' שמיני, המסקנה היא כ- [דעת זקנים מבעלי התוספות (דעומבה"ת) ויקרא י] (ראה להלן) כי ב-(שמ' תצ' ל,ט) לא-תִעָלֶה (אש) [עֲלֵיו קִטְרֶת] זָרָה הוזהרו ונאמר עונש על הקרבת אש מן ההדיט קודם למעשה שלהם, ולא על מעשה הקטורת.

המשך [בית הבחירה ...] כבר ביארנו במשנה שכשהיה כהן יוצא מבית קדשי הקדשים היה יוצא לו דרך אחוריו לא סוף דבר בכ"ג כשיוצא מבית קדשי הקדשים אלא כל הכהנים כשחוזרים מעבודתם ולוים מדוכנם וישראל ממעמדם ר"ל זקנים שהיו ממונים לעומד בעזרה על הקרבנות לשם כל ישראל כלם אין מחזירים פניהם מיד דרך הדיוטות אלא מצדדין פניהם לעומת ההיכל ויוצאים ואף התלמיד כשהוא זז מלפני רבו מצדד פניו כנגדו עד שיעלם רבו מעיניו או שימחול רבו על כבודו בכך ... [בית הבחירה ... יומא נג,ב] מכאן אמרו המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות בסוף תפלתו לאחוריו ואח"כ יאמר שלום בשמאל ומקדים תחלה בפסיעת שמאלו שהרי הוא מראה בעצמו כאלו עומד ממש לפניו יתברך ונותן כבוד למה שהוא מראה בעצמו עומד כנגד ימינו על דרך ימינך ד' נאדרי וכו' ובשעה שיתחיל בפסיעות אלו צריך לכרוע ואין זז מכריעתו עד שיעשה את שלשתן באותה כריעה ושאר דברים שבסוגיא כבר התבאר עניינם במשנה:

מוצע לומר כי לימוד אחר מטעם תלישא אל הכתוב לפניו במקראות הבאות (ויקרא שמיני ט,כג) וַיְבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אֱהֱל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת-הָעָם ... (וי' שמ' י,א) וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן מלמד על שיעור פסיעת שלוש פסיעות לאחוריו של המתפלל בסוף תפלתו.

לימוד מטעם תלישא לכתוב אחריו.

כאן טעם תלישא עשוי להיות בתפקיד מחיצה שזה כולל גם בעל בחינה נעלה (שהוא בכעין מחיצה לעצמו לעומת אנשים אחרים), וגם בתפקיד תלישת (=עקירת) מחיצה, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצה, ה"ח על תו"כ? .. אף שמחשבתם הייה לטובה, הדבור לא היה יפה ולכן השיב הקב"ה נראה מי קובר מי.
גדולת נָדָב וַאֲבִיהוּא מתוארת בדברי משה ב-(וי' שמ' י,ג) הוּא אֲשֶׁר-דָּבַר ה' לְאִמֵּר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ ... עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש וגו' וכן נדרשת גדולתם ב-(במ' ג,ב) וַאֲנִי שָׂמֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּבְרָאוּ וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר:

ואידך ויקחו בני-אהרן - מונח תלישא-גדולה, תלישא בבתפקיד תלישת (=עקירת) מחיצה ועקירת איסור, שנכנסו למחיצת הקודש בלי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השטרות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נוסף ו-1 – סדר שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן; 2: זקף-גדול; 3: רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצת קודש

[בית הבחירה ... יומא נדא] כל כהן בעל מום שנכנס לפניו מן המזבח לוקה אפי' במום עובר ואם עבד חלל ולוקה אף על העבודה אלא שאינו במיתה ואינו ראוי לשום עבודה אלא לתלע בעצים ...
אפשר כי הסבר **[בית הבחירה ... יומא נדא]** הנ"ל קשור תפקיד תלישא כמחיצה לאסור כניסת כהנים בעלי מום לפניו מן המזבח.

איש מחתו – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע. מצאנו ב-**[תורה שלמה ד]** בר קפרא בשם ר' ירמיה בן אלעזר אמר בשביל **ארבעה דברים** מתו בני אהרן, (טט – א) על הקריבה, (טט – ב) ועל ההקריבה, (טט – ג) על אש זרה, (טט – ד) ועל שלא נטלו עצה זה מזה וגו' ועוד (טט – ה) ב-**[תורה שלמה ות"כ]** שהורו הלכה ולא המתינו למשה רבם שידרוש להם ...
(טט – ו) ב-**[תורה שלמה יג]** ... אלא ממה שמצוה את אהרן וא"ל יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין. (אסתר רבה פ"ה, א)

(טט – ז) ב-**[תורה שלמה יד]** (סנהדרין נב, א) ... בשביל שהיו מבקשין שררה ורבנות מתו (טט – ח) **[מדרש אגדה (בובר) ויקרא אח"מ טז]** ... אלא בעון שלא נתעסקו בפריה ורביה ... (טט – ט) ורבנותו אמרים שזנו עיניהם מן השכינה, אמרו כך עשה משה שעלה לרקיע והביט בשכינה ולא הוצרך לא אכילה ולא שתייה, אף אנו כיון שנביט בשכינה אין אנו צריכין לא אכילה ולא שתייה, אף על פי כן ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו (שמות כד יא), באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא לפשוט ידו בהם, אלא אמר הקדוש ברוך הוא אני ממתין עד שיעשה המשכן ויכנסו להקריב, ואני עושה בהם מידת היין, שגו' (וי שמ"י, א) ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם, ולמה כתיב בהם שתי פעמים מיתה, כי מקרא אחד אמר וימת נדב ואביהו וגו' (במדבר ג ד), ובמקום אחר אמר וימותו (ויקרא י ב), עד שתדע כי צדיקים ...

אשר לא צוה אתם – דרגא מרכא-כפולה סלוק, נעשה מעשה אף-על-פי שלא היה ראוי.
רשב"ם פרשת שמייני

(א – ג) ויקחו בני-אהרן נדב ואביהוא - קודם שיצא האש מלפני י"י כבר לקחו איש מחתו להקטיר קטורת לפניו על מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה **אשר לא צוה אתם משה ביום הזה**, שאעפ"י שבשאר ימים כת' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא צוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדיוט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה, ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה:
לא – מרכא כפולה להורות על אש אשר לא הייתה ראויה ביום השמיני ולכן משה לא צוה להביא אש של הדיוט לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה.

אשר לא צוה – דרגא מרכא כפולה טפאא, כעין קבוצת פרטים (נדב ואביהוא) הפועלת ביחד באופן לא ראוי.
שמעתי סברה המקשרת מעשה בשמיני ל-**[בראשית תולדת כו, כה) ויבא לו יין]** – מרכא כפולה לרמז כי היו שתי יין ולא ראויים לעבוד באותה עת (מקור לא ידוע).

ע"פ **[דבר מלכות התשע"ו, אדמו"ר ממ"ש לקוטי שיחות כרך לב ע' 99]** (א, י) כתב ב"אור החיים" שבני אהרן מתו מ"כלות הנפש" תשוקה עזה לקב"ה. ויש לשאול, הרי כתיב **אשר לא צוה אתם**: ומשמע שעברו על רצון ה'. ויש לומר, שהיו בדרגה כזו של התקשרות והתחברות לה' (קטורת מלשון התקשרות) עד שלא נזקקו לצויו; כל מעשיהם היו בדרך ממילא בהתאמה מלאה לרצון ה', כי רצונו הפך לרצונם שלהם.

[דעת זקנים מבעלי התוספות (דעומבה"ת) ויקרא יז (א) וישימו עליה קטרת]. פי' על האש כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה:

וינתנו בהן אש - מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות שאחת מהן לפחות יוצאת מן הפשט, ואפשר שזה מה שמפרשים דעומבה"ת על **וישימו עליה קטרת** שכאן הם הורו דבר שלא מצווה כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה.
(שמ"ט כז, ט) לא-תעלו עלי קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עלי:

אש זרה אשר לא צוה אתם: כלו' כבר הזהיר עליהם שלא לעשות כדכתיב **(שמ"ט כז, ט) לא-תעלו (אש) [עליו קטרת] זרה וגם (וי שמ"י, א) לא צוה אתם** שלא התירה עתה להם לפי שעה כי לפעמים הקדוש ברוך הוא אוסר דבר ומתירו לפי שעה לגדל שמו בגוים **(וי שמ"ט כז, ט) ותצא אש מלפני ה' ותאכל עליהם את העלה ואת החלקים ויבא עליהם ויגורו ויפלו על-פניהם:**
(וי שמ"י, ב) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה':
(וי שמ"י, ג) ונתנו בני אהרן הכהן אש עליהם ויפלו עליהם:

[דעומבה"ת (ב) ותצא] לפי שלא עשו כהוגן דאע"ג דמצוה להביא אש מן ההדיוט כדכתי' **(וי שמ"י, א) ונתנו בני אהרן הכהן אש וגו' היינו** לאחר שירדה מן השמים פעם אחת אבל קודם לכן לא היה להביא מן ההדיוט שממעט' בכבוד שמים שיאמרו באש של הדיוט נאכל הקרבן ולפי' כשהביאו אותה פגעה בהן האש היורדת מן השמים. וק"ל שהרי קודם לכן כתיב **(וי שמ"ט כז, ט) ותצא אש מלפני ה' מיהו** אז"ל במסכת יומא שמתו מפני שהורו הורא' בפני משה רבן שדרשו **(וי שמ"י, א) ונתנו בני אהרן הכהן אש** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט:

אשר לא צוה – דרגא מרכא כפולה טפאא, הסבר המבוסס על הסבר האדמו"ר ממ"ש ב-**(שמות ה, טו) למה תעשה לה** שמשמעותו של טעם זה (מרכא כפולה) היא כשמו – להורות שמדובר בעניין שיש בו כפל, שני צדדים מנוגדים זה לזה.
צד (א) ע"פ "אור החיים" תשוקה עזה לקב"ה. עד שלא נזקקו לצויו; כי רצונו הפך לרצונם שלהם.

צד (ב) ע"פ דעומבה"ת **אש זרה אשר לא צוה אתם**: כלו' כבר הזהיר עליהם שלא לעשות כדכתיב **(שמ"ט כז, ט) לא-תעלו (אש) [עליו קטרת] זרה וגם (וי שמ"י, א) לא צוה אתם** שלא התירה עתה להם לפי שעה. והם (א) הורו הורא' בפני משה רבן שדרשו **(וי שמ"י, א) ונתנו בני אהרן הכהן אש** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט: (ב) הורו דבר שלא מצווה כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה.

אפשר לומר שבצד (ב) עצמו יש דבר **אש זרה אשר לא צוה אתם**: **(שמ"ט כז, ט) לא-תעלו וניגודו שדרשו (וי שמ"י, א) ונתנו בני אהרן הכהן אש** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט:
(וי שמ"י, א) ונתנו בני – קדמא, במשמע שמקדימה ירדת האש מן השמים למתן האש מההדיוט, כפי' **[דעומבה"ת (וי שמ"י, ב) דמצוה להביא** אש מן ההדיוט כדכתי' **(וי שמ"י, א) ונתנו בני אהרן הכהן אש וגו' היינו** לאחר שירדה מן השמים פעם אחת אבל קודם לכן לא היה להביא מן ההדיוט שממעט' בכבוד שמים